

Sygn. akt XV Ca 1040/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jarosław Grobelny

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 września 2017 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa (...) SA w P.

przeciwko H. W.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu

z dnia 19 stycznia 2017 r.

sygn. akt V C 348/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) zasądzoną w punkcie 1. kwotę obniża do 5.464,88 zł (pięć tysięcy czterysta sześćdziesiąt cztery złote i osiemdziesiąt osiem groszy);

b) zasądzoną w punkcie 3. kwotę obniża do 433 zł;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. kosztami postępowania apelacyjnego obciąża pozwaną.

Jarosław Grobelny

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 30 października 2014 r. powódka (...) S.A. z siedzibą w P., reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła do Sądu Rejonowego (...) w L. o zasądzenie od pozwanej H. W. na rzecz powódki kwoty 8.348,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 31 października 2014 r. do dnia zapłaty, a także o zwrot kosztów sądowych w wysokości 105 zł, kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i innych kosztów – prowizji(...) w wysokości 1,32 zł.

W uzasadnieniu pozwu powódka podała, że pozwana zawarła z powódką umowę sprzedaży energii elektrycznej. Zawierając umowę pozwana zobowiązała się uiszczać tytułem zapłaty na rzecz powódki kwoty wskazane w wystawionych na podstawie umowy fakturach VAT. Powódka podniosła, że wykonała swoje świadczenie zgodnie z umową i w związku z wykonaniem usługi i na podstawie powołanej umowy powódka wystawiła wskazane w pozwie faktury VAT. Pozwana nie dokonała zapłaty należnych kwot w terminach wskazanych w fakturach. Pismem

z dnia 26 maja 2014 r. pozwana została wezwana do zapłaty należności wraz z odsetkami. Wezwanie okazało się bezskuteczne. Powódka wyjaśniła, że na kwotę 8.348,43 zł składa się 6.806,58 zł tytułem spłaty kapitałów faktur i kwota 1.541,85 zł tytułem sumy skapitalizowanych odsetek wyliczonych od dnia następnego po dniu wymagalności kwot z poszczególnych faktur do dnia wniesienia powództwa.

W dniu 6 listopada 2014 r. referendarz sądowy wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym orzekając zgodnie z roszczeniem zawartym w pozwie.

We wniesionym sprzeciwie od nakazu zapłaty pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości.

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwana podniosła, że budynek przy ul. (...) w P. został przejęty przez (...) w 2012 r., a przy przejęciu nie spisano stanu liczników, zatem pozwana nie mogła rozliczyć się z powódką. Pozwana wskazała, że powódka wystawiła faktury korygujące, których nie uwzględniła w wysokości dochodzonego świadczenia.

W piśmie procesowym z dnia 24 sierpnia 2016 r. pozwana, reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika podtrzymała wniosek o oddalenie powództwa w całości i wniosła o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania według norm przepisanych. Strona pozwana wskazała, że co do pierwszej faktury tj. (...) termin wystawienia 27.07.2012 i termin wymagalności 27.07.2012 na kwotę 1.242,72 zł, podnosi zarzut przedawnienia wynikający z przepisu art. 554 k.c. Pozew został złożony w dniu 30 października 2014 r. a dwuletni termin przedawnienia z tej faktury upłynął w dniu 27 lipca 2014 r. To samo dotyczy drugiej w kolejności powołanej przez powódkę faktury (...) data wystawienia 26.09.2012 r. i termin płatności 26.09.2012 r. na kwotę 828,48 zł gdzie termin przedawnienia z przepisu art. 554 k. c. w zw. z art. 555 k.c. upłynął z dniem 26 września 2014 r. pozew złożony do Sądu w L. w dniu 30 października 2014 r., wobec czego już chociażby z tej przyczyny (przedawnienia) roszczenie musi ulec umniejszeniu o kwotę 2.071,20 zł. Pozwana wskazała, że nie miała od daty przejęcia nieruchomości dostępu do niej. Strona pozwana wskazała również na pismo powódki z dnia 18 lipca 2014 r., w którym poinformowano pozwaną, że w związku z przejęciem liczników energii elektrycznej przy ulicy (...) w P. przez nowego właściciela, wystawiono faktury anulujące oraz korygujące na kwotę 6.977,26 zł oraz, że to pismo stanowi potwierdzenie rozwiązania umów sprzedaży za zużyta energią elektryczną i świadczenie usług dystrybucji.

Wyrokiem z dnia 19 stycznia 2017 r. Sąd Rejonowy Poznań Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5686,63 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 31 października 2014 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 509,52 zł.

Podstawą tego rozstrzygnięcia były następujące ustalenia i rozważania.

Powódka (...) S.A. z siedzibą w P. zawarła z pozwaną H. W. umowy o świadczenie usługi kompleksowej do nieruchomości położonej w P. przy ul. (...). W dniu 11 lipca 2007 r. umowy dot. lokalu nr (...), a w dniu 18 maja 2010 r. umowy dot. lokalu nr (...).

Na podstawie zawartych umów pozwana zobowiązała się do odbioru dostarczanej energii i do regulowania wystawianych przez powódkę faktur VAT za dostarczoną energią elektryczną. Powódka wystawiła na podstawie wskazanych umów faktury VAT:

- w dniu 13 lipca 2012 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 27 lipca 2012 r. na kwotę 1.242,72 zł
- w dniu 12 września 2012 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 26 września 2012 r. na kwotę 828,48 zł
- w dniu 15 listopada 2012 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 29 listopada 2012 r. na kwotę 828,48 zł
- w dniu 15 lutego 2013 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 1 marca 2013 r. na kwotę 456,57 zł
- w dniu 13 marca 2013 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 27 marca 2013 r. na kwotę 414,95 zł

- w dniu 4 kwietnia 2013 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 18 kwietnia 2013 r. na kwotę 1.725,35 zł
- w dniu 15 maja 2013 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 29 maja 2013 r. na kwotę 622,43 zł
- w dniu 15 lipca 2013 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 29 lipca 2013 r. na kwotę 207,48 zł
- w dniu 11 września 2013 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 25 września 2013 r. na kwotę 284,62 zł
- w dniu 4 października 2013 r. nr (...), z terminem płatności do dnia 18 października 2013 r. na kwotę 195,50 zł.

Łączna wysokość opłat wynikająca z wskazanych faktur to kwota 6.806,58 zł. Pismem z dnia 26 maja 2014 r. pełnomocnik powódki wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 6.806,58 zł.

Pozwana, w dniu 10 września 2012 r., została pozbawiona posiadania nieruchomości przez nowego właściciela, jednak nie poinformowała o tym fakcie powódki, ani też nie rozwiązała z nią umów na sprzedaż energii elektrycznej do lokali, znajdujących się na w/w nieruchomości.

W lokalu nr (...), licznik został zdjęty przez pracowników powoda w dniu 23 lipca 2014 r., i wówczas został dokonany odczyt tegoż licznika.

W lokalu (...), licznik został zdjęty w dniu 8 sierpnia 2014 r., i wówczas dokonano jego odczytu.

Pismem z dnia 18 lipca 2014 r., powódka poinformowała pozwaną o wystawieniu faktur anulujących i korygujących, w związku z przejściem liczników energii elektrycznej o nr (...) oraz (...) oraz przesłała kolejną fakturę nr (...) stanowiącą rozliczenie końcowe za zużyta energię.

Wiarygodność dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy nie budziła wątpliwości Sądu, również strony nie podnosiły żadnych zarzutów w tej kwestii. Kserokopie Sąd potraktował jako świadczące o istnieniu dokumentów źródłowych o tożsamej treści.

Zeznania pozwanej H. W. potwierdzają, iż strony związane były umowami wskazanymi w pozwie i w związku z tym potwierdzają, że powódka miała prawo obciążyć pozwaną kwotami wskazanymi w przedstawionych fakturach.

Sąd Rejonowy zważył, że bezspornie strony łączyły umowy o świadczenie usługi kompleksowej. Pozwana nie wykazała, aby naliczone opłaty były naliczone nieprawidłowo, przy czym podkreślenia wymaga, iż wszystkie wystawione przez powódkę faktury, są szacunkowymi i uwzględniającymi „0” stan zużycia prądu jako „0”. Obejmują one opłaty stałe.

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut pozwanej dotyczący skorygowania przez powódkę należności wynikającej z w/w faktur VAT. Powódka wprawdzie przedstawiła faktury korygujące VAT nr (...)dotyczącą fv nr(...), fakturę korygującą vat (...) do (...) oraz fakturę korygującą vat nr (...) do fv nr (...)/(...), jednak podkreślenia wymaga, iż rozliczanie należności w wypadku pozwanej, z uwagi na fakt niedopuszczania do urządzeń pomiarowych, a zatem niemożliwości stwierdzenia przez pracowników powódki, czy te urządzenia faktycznie się tam znajdują, odbywało się w oparciu o faktury szacunkowe – jak wcześniej już wspomniano, obejmujące wyłącznie opłaty stałe. Zasadą w takim wypadku jest, iż faktury takie stają się wymagalne i płatne w dacie ich zapłaty i w tej chwili powstanie dług wobec wystawcy określonej wysokości. W sytuacji wystawienia faktur korygujących VAT – co zwykle następuje po pewnym czasie, umniejszane są (w drodze dorozumianego potrącenia) kolejne, bieżące należności. Wobec braku świadczenia usług na rzecz pozwanej, to pozwana winna dokonać odpowiedniej czynności prawnej, czego w niniejszej sprawie nie wykazała. Pozwana nie przedstawiła bowiem żadnych dowodów na to, by w związku z wystawieniem faktur korygujących, a zatem przysługiwania jej roszczenia wobec powoda w związku z obciążeniem w oparciu o faktury szacunkowe w nadmiernej wysokości, dokonała skutecznego potrącenia jej wierzytelności, z wierzytelnością powoda.

Co do faktury VAT nr (...) (k. 231-233), to wskazać należy, iż obejmowała ona dwa miejsca poboru prądu, tj. lokale (...) i dotyczyła okresu od 1 lipca 2013 do 11 września 2013. Fakturą szacunkową w tym wypadku była fv (...) (...) co

do lokalu (...) oraz fv nr (...) (...) co do lokalu (...). Przedłożona przez pozwaną faktura, nie była faktura korygującą, ale dodatkową wystawioną przez powoda, zwiększającą należności pozwanej. Podkreślenia też wymaga, że faktura ta została wystawiona 18 lipca 2014 r., tj. już po udostępnieniu przez nowego właściciela nieruchomości wszystkich lokali pracownikom powoda i po odczytaniu liczników. Tym samym nawet jeśli należność dotycząca lokalu (...) wynikająca z tej faktury jest nieznacznie niższa niż ta, której domaga się powód w oparciu o pierwotną fakturę (k. 210), to należność dotycząca lokalu nr (...), jest znacznie wyższa niż szacunkowa (k. 207), bowiem licznik w tym lokalu wykazał znaczne zużycie (k. 232). Pozwana nie może jednak bronić się faktem, iż w okresie którego dotyczy faktura (lipiec-wrzesień 2013) nie władała tymi lokalami, bowiem nie ulega wątpliwości, iż wiązała ją wówczas umowa o świadczenie usług z powodem, a zatem po jej stronie pozostaje obowiązek zapłaty. Powyższe nie wyklucza oczywiście ewentualnych roszczeń pozwanej wobec osób trzecich, które faktycznie z tej energii korzystały.

Skutecznym natomiast okazał się podniesiony przez pozwaną zarzut przedawnienia roszczeń powódki, wynikających z faktur wystawionych w dniu 13 lipca 2012 r. i 12 września 2013 r. Zgodnie z art. 554 k.c. roszczenia z tytułu sprzedaży dokonanej w zakresie działalności przedsiębiorstwa sprzedawcy przedawniają się z upływem dwóch lat. Natomiast zgodnie z art. 555 k.c. przepisy o sprzedaży rzeczy stosuje się odpowiednio do sprzedaży energii. Roszczenie powódki dotyczy właśnie sprzedaży energii. Powódka wniosła pozew w dniu 30 października 2014 r., a roszczenie z faktury wystawionej w dniu 13 lipca 2012 r. uległo przedawnieniu w dniu 13 lipca 2014 r., z faktury wystawionej w dniu 12 września 2012 r. uległo przedawnieniu w dniu 12 września 2014 r.

W tej sytuacji roszczenie powódki o zapłatę kwoty 1.242,72 zł (faktura z 13 lipca 2012 r.) i kwoty 828,48 zł (faktura z dnia 12 września 2014 r.) w związku ze zgłoszonym zarzutem przedawnienia tych należności podlegało oddaleniu.

Mając na uwadze powyższe Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 5.686,63 zł (4.735,38 zł wraz z naliczonymi odsetkami w wysokości 951,25 zł) wraz dalszymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 31 października 2014 r. do dnia zapłaty. O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i 482 § 1 k.c. W tym miejscu podkreślenia wymaga, iż to na pozwanej spoczywał ciężar poinformowania powódki, iż jej adres zamieszkania uległ zmianie, a zatem nie może ona obecnie bronić się zarzutem, iż wystawiane przez powódkę faktury VAT do niej nie docierały.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 100 k.p.c., mając na uwadze zasadę odpowiedzialności stron za wynik procesu. Z uwagi na to, że pozwana przegrała proces w 68 %, to jego zgodnie z tą zasadą, obciążają ją w takim stosunku koszty procesu.

Łącznie koszty procesu wyniosły (...),00 i składały się na nie opłata od pozwu w wysokości 105 złotych oraz wynagrodzenia pełnomocników procesowych, w wysokości po 1200 złotych (na podstawie § 6 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) powiększone o opłaty skarbowe za udzielenie pełnomocnictw. Pozwana winna ponieść 68% tych kosztów, a zatem 1.726,52 złotych, podczas gdy poniosła 1217,00 złotych. Tym samym różnica w wysokości 509,52 zł podlega zapłacie na rzecz powoda.

Apelację od powyższego wyroku złożyła pozwana H. W. zarzucając naruszenie art. 233 k.p.c., art. 475 k.c., art. 6 k.c. i art. 498 k.c. a nadto powołując dowody z protokołu odbioru lokalu nr (...) z dnia 29 czerwca 2012 r. na okoliczność braku licznika w tym dniu, faktur korygujących (...) na okoliczność podania w duplikacie oryginału faktury korygującej że licznik zdjęty, odcinka wpłaty na okoliczność podawania przez powoda innego numeru ewidencyjnego pozwanej niż obecnie, odpisu faktury nr (...) i pism powoda z dnia 4.04.2013 r. , 24 lutego 2014r., 18 lipca 2014 r. i 25 sierpnia 2014 r., odpisu pisma komornika z 3 marca 2010 r. o zajęciu wierzytelności, obwieszczenia o licytacji nieruchomości z 4 maja 2011 r. i informacji nowego zarządcy z dnia 5 grudnia 2012 r.

Apelująca podniosła, że potrzeba powołania tych dowodów powstała później, a zmierzają one do wykazania, że powód nie udowodnił zasadności należności.

Pozwana wniosła o zmianę wyroku i oddalenie powództwa oraz zasądzenie zwrotu kosztów procesu za obie instancje, a ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Apelująca podniosła, że w związku z utratą dostępu do nieruchomości na pewno od 12 września 2012 r. pozwana nie mogła świadczyć odbioru energii i umowy wygasły zgodnie z art. 475 k.c. Pozwana utraciła nieruchomość na skutek przejścia jej przez wierzyciela po II licytacji, ale liczyła, że ją odzyska. Od 5 grudnia 2012 nieruchomość przejął nowy zarządca, który powinien dokonać stosownych umów z dostawcami mediów, prawdopodobnie to uczynił bo pozwana otrzymywała faktury korygujące i pisma potwierdzające rozwiązanie umowy z pozwaną. W lokalu nr (...) licznika nie było w dniu sporządzenia protokołu zdawczo odbiorczego z dnia 29 czerwca 2012r., nie wiadomo więc na jakiej podstawie odnotowano znaczne zużycie energii elektrycznej w tym lokalu. W oryginałach faktur (...) nie było adnotacji o zdjęciu licznika, a w duplikatach już była. Sąd nie wyjaśnił też różnic w numeracji ewidencyjnej pozwanej, nie wiadomo dlaczego w dokumentach pojawia się nr ewidencyjny pozwanej (...).

Zdaniem apelującej wymienione wyżej przyczyny świadczyły o tym, że powódka nie wykazała prawidłowości swoich naliczeń do czego była zobowiązana. Pozwana nie miała obowiązku wykazywać faktu złych naliczeń powódki, a faktury korygujące powodują umniejszenie należności. Pozwana nie dokonała potrącenia bo nie jest prawnikiem, a nadto kwestionowała wiarygodność powoda. Niezrozumiałym było nie uwzględnienie korekty faktury z lokalu (...), a należność z lokalu nr (...) jest wyższa niż szacunkowa, choć sąd nie rozważył kiedy dokonano odczytu. Zdaniem pozwanej było to po przejściu lokalu przez bank jak i nowego nabywcę.

W ocenie apelującej w takiej sytuacji jak w niniejszej sprawie, a więc niemożności świadczenia odbioru energii przez pozwaną nie z własnej woli, wygaśnięcia umowy z mocy prawa, braku zgłoszenia i zawarcia umów z powodem przez nowych właścicieli, uniemożliwienia pozwanej udziału w odczytach liczników sąd winien rozważyć zastosowanie przepisów art. 5 k.c.

Powodowa spółka nie zajęła stanowiska w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja okazała się zasadna jedynie w nieznaczącej części.

Sąd Rejonowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy podziela, czyniąc je tym samym podstawą własnego rozstrzygnięcia. Ustalenia te jak i ocena prawna tak ustalonego stanu faktycznego wymagały tylko niewielkiego uzupełnienia i korekty.

Nie można bowiem zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Rejonowego, iż korekty dokonane przez powoda faktur przesłanych pozwanej, a będących podstawą żądania pozwu nie wpływają na zakres zobowiązania pozwanej.

Wyniki przeprowadzonego przed Sądem Rejonowym postępowania dowodowego w pełni upoważniały Sąd I Instancji do trafnego ustalenia, że powoda i pozwaną łączyły umowy kompleksowe o dostawę energii elektrycznej i na podstawie tych umów wystawiono pozwanej faktury wymienione w pozwie i przytoczone wyżej w uzasadnieniu wyroku na łączną kwotę 6806,58 zł przy czym należności z dwóch faktur na łączną kwotę 2071,20 zł okazały się przedawnione.

Uszło uwadze sądu I instancji, iż objęta pozwem faktura (...) z dnia 4.10.2013 r., z terminem płatności 18.10.2013r. na kwotę 195,50 zł została anulowana w całości fakturą korygującą (...) (...)z 17 lipca 2014r.(k. 229 akt). Pozostałe korekty faktur zostały uwzględnione przez samego powoda ((...) (...) i (...)(...) względnie nie dotyczyły faktur objętych pozwem w niniejszej sprawie

((...) (...)). Omawiana wyżej korekta z 17 lipca 2014 r. nie wymagała dla zmniejszenia należności powoda dodatkowego oświadczenia pozwanej o potrąceniu.

W tych warunkach uznać należało, że powód wykazał swoje nieprzedawnione należności na kwotę 4539,88 zł (6806,58 zł – 1242,72 zł-przedawniona – 828,48 zł - przedawniona – 195,50 zł-anulowana = 4539,88 zł). Odsetki od kwot należnych z wszystkich faktur skapitalizowane przez powoda w pozwie wynosiły 1541,85 zł, a odsetki od żądanych kwot przedawnionych i anulowanych to suma 616,85 zł. Zasadne było zatem obciążenie pozwanej odsetkami skapitalizowanymi w kwocie 925 zł (1541,85 zł – 616,85 zł = 925 zł), a łącznie uzasadnione należności powoda wyniosły 5464,88 zł (4539,88 zł + 925 zł = 5464,88 zł).

Wbrew wywiadowi apelacji umowy łączące powoda i pozwaną ani zobowiązania pozwanej nie wygasły wskutek utraty przez nią własności i posiadania nieruchomości oraz lokali do których energia miała być dostarczana na podstawie zawartych umów. Skutku takiego nie sposób wywodzić z treści art. 475 k.c. Przepis ten stanowi, że jeżeli świadczenie stało się niemożliwe skutkiem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi, zobowiązanie wygasa (§ 1). Jeżeli rzecz będąca przedmiotem świadczenia została zbyta, utracona lub uszkodzona, dłużnik obowiązany jest wydać wszystko, co uzyskał w zamian za tę rzecz albo jako naprawienie szkody (§ 2).

Pierwszy z cytowanych przepisów reguluje instytucję tzw. następczej niemożliwości świadczenia jako przyczyny wygaśnięcia zobowiązania i nakazuje ocenę, czy w danej sytuacji nastąpiła obiektywna niemożliwość świadczenia o charakterze trwałym i zupełnym. Świadczenie jest obiektywnie niemożliwe jedynie wtedy, gdy przyczyna niemożliwości leży poza sferą działalności i aktywności dłużnika, tkwi w przedmiocie świadczenia, czyli jest niemożliwością „samą z siebie” (por. Z. Radwański (w:) System prawa cywilnego, t. III, cz. 1, s. 328). Natomiast skutku wymienionego w przepisie nie wywołą zasadniczo niemożliwość subiektywna, która zachodzi wtedy, gdy tylko dłużnik nie może spełnić określonego świadczenia, ale może je spełnić jakakolwiek inna osoba (por. K. Kruczałak, Skutki niemożliwości..., s. 19).

Nie sposób przyjąć, że utrata własności nieruchomości wpływa obiektywnie na realizację umowy o dostawę energii elektrycznej do tej nieruchomości i oznacza niemożliwość świadczenia pozwanej w postaci odbioru energii jak i zapłaty za tą usługę w rozumieniu art. 475 § 1 k.c. Przyjąć należy, że to dłużnik odpowiada zawsze za możliwość i warunki odbioru energii jak i za swoją zdolność płatniczą. Zresztą generalnie wydaje się, że trudności dłużnika w wykonaniu jakichkolwiek świadczeń i zobowiązań, a zwłaszcza świadczeń płatniczych nie powinny być zrównywane z niemożliwością świadczenia, nawet w wypadku niewypłacalności (por. F. Zoll (w:) System prawa prywatnego, t. 6, Supplement, s. 126). Podobnie nie można mówić o niemożliwości świadczenia wtedy, gdy tzw. nadzwyczajne trudności w realizacji zobowiązania o charakterze cywilnoprawnym są wynikiem niewłaściwej postawy dłużnika polegającej na braku realizacji swych zobowiązań i dopuszczenia do egzekucji z nieruchomości. Jeżeli zatem przyczyna niemożliwości świadczenia tkwi w osobie lub działalności dłużnika, zobowiązanie nie wygasa, wówczas ponosi on odpowiedzialność z tytułu niewykonania zobowiązania na zasadach ogólnych w trybie art. 471 k.c., co uzasadnia przyznanie wierzycielowi roszczenia odszkodowawczego (por. M. Krajewski, Głosa do wyroku SN z dnia 20 marca 2002 r., V CKN 948/00, OSP 2003, z. 1, poz. 6). Tylko wtedy, gdy przyczyna niemożliwości świadczenia znajduje się poza osobą i działalnością dłużnika, skutkiem omawianego przepisu zobowiązanie wygasa. Tylko ten rodzaj niemożliwości jest objęty hipotezą art. 475 § 1 k.c. (por. Gawlik Z. (w:) Kidyba A. (red.), Kodeks cywilny. Komentarz. Tom III. Zobowiązania - część ogólna, 2014).

W rozpoznawanej sprawie brak było jakichkolwiek okoliczności o charakterze obiektywnym, wskazujących na następczą niemożność zapłaty ceny za usługę dostawy energii elektrycznej przez pozwaną. Niemożność odbioru energii wynikała z przejęcia nieruchomości przez jednego z wierzycieli pozwanej, ale wynikała z postępowania i działalności pozwanej i była okolicznością za którą dłużnik odpowiada. Utrata ta nie była także trwała skoro pozwana nawet w apelacji twierdziła, iż liczyła na odzyskanie nieruchomości. Przejęcie nieruchomości przez wierzyciela pozwanej nie mogło zatem stanowić przyczyny wygaśnięcia zobowiązania pozwanej do odbioru usługi dostawy energii i do zapłaty za nią na podstawie art. 475 § 1 k.c.

Zmiana właściciela obiektu do którego dostarczana jest energia nie powoduje z mocy prawa wygaśnięcia umowy ani automatycznej zmiany odbiorcy energii elektrycznej. Skutku takiego nie przewidują w szczególności przepisy ustawy

z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne. To na pozwanej ciążył obowiązek poczynienia starań o rozwiązanie czy wypowiedzenie zawartych umów, czego ona nie uczyniła.

Nie można też uznać, iż roszczenie powoda wobec pozwanej oparte na umowach podlegało oddaleniu na podstawie art. 5 k.c. W myśl tego przepisu nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współzycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony.

Norma zawarta w tym przepisie ma charakter wyjątkowy i może być stosowana tylko po wykazaniu wyjątkowych okoliczności, w sytuacji, gdy w inny sposób nie można zabezpieczyć interesu osoby zagrożonej wykonaniem prawa podmiotowego przez inną osobę (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 17 października 1969 r., III CRN 310/69, OSNCP 1970, Nr 6, poz. 115) oraz w tych szczególnych przypadkach, w których wykorzystywanie uprawnień wynikających z przepisów prawa prowadziłyby do skutku nie aprobowanego w społeczeństwie ze względu na przyjętą w społeczeństwie zasadę współzycia społecznego.

Zasady współzycia społecznego to pojęcie niedookreślone, nieostre, a powoływanie się na sprzeczność z zasadami współzycia społecznego **powinno wiązać się z konkretnym wykazaniem o jakie zasady współzycia społecznego w konkretnym wypadku chodzi** oraz **na czym polega sprzeczność danego działania z tymi zasadami**. Taki charakter klauzul generalnych zawartych w rozważanym przepisie **nakazuje ostrożne korzystanie z instytucji nadużycia prawa podmiotowego** jako podstawy oddalenia powództwa, a przede wszystkim wymaga wszechstronnego rozważenia okoliczności, aby w ten sposób nie doprowadzić do podważenia pewności obrotu prawnego. Zasadą bowiem jest, że ten kto korzysta ze swego prawa postępuje zgodnie z jego społeczno-gospodarczym przeznaczeniem i zasadami współzycia społecznego.

Pozwana nie wskazała jakie zasady współzycia społecznego miałyby zostać naruszone w wyniku uwzględnienia roszczenia umownego powoda. Pozwana sama zasady współzycia społecznego naruszała utrudniając w okresie obowiązywania umów o dostawę energii odczyty liczników, a po utracie własności nieruchomości nie wystąpiła niezwłocznie z żądaniem rozwiązania umów lub z ich wypowiedzeniem. Roszczenie powoda nie mogło zostać zatem oddalone na podstawie art. 5 k.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok jedynie w części, obniżając zasądzoną kwotę do 5464,88 zł oraz kwotę zasądzoną od pozwanej na rzecz powoda kwotę z tytułu zwrotu kosztów procesu do 433zł.

Koszty te zostały prawidłowo ustalone przez sąd I instancji na 2539 zł i składały się na nie opłata od pozwu w wysokości 105 złotych oraz wynagrodzenia pełnomocników procesowych, w wysokości po 1200 złotych (ustalone na podstawie § 6 pkt. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu – Dz. U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) powiększone o opłaty skarbowe za udzielenie pełnomocnictw. Pozwana winna ponieść 65 % tych kosztów

(5464,88 zł z żądanych 8348,43 zł to 65%), a zatem 1.650 złotych, podczas gdy poniosła 1217,00 złotych. Tym samym różnica w wysokości 433 zł podlegała zwrotowi na rzecz powoda.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł w oparciu o art. 100 zd. drugie k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. Pozwana przegrała sprawę w postępowaniu apelacyjnym niemal w całości, w związku z czym nie było podstaw do zsządzenia od strony przeciwnej na jej rzecz poniesionych przez nią kosztów procesu, a strona powodowa nie żądała zwrotu tych kosztów.

Jarosław Grobelny